

ВІРА І РОЗУМ в житті людини

Софрон Мудрий, ЧСВВ
єпископ Івано-Франківський УГКЦ,
ректор Івано-Франківської теологічної академії УГКЦ,
м. Івано-Франківськ

Працюючи часто посеред академічної молоді, зустрічаю цікаві запитання молодих студентів: “Де знайти і набути рушійну силу у нашому навчальному процесі й підготовці фахового знання для здобуття нашого правдивого дочасного і вічного потойбічного щастя?” Дуже часто відповідь на це запитання дають великі вчені, які стверджують, що віра є джерелом і центром релігійного і наукового життя людини. Ці вчені стверджують, що людина у своєму житті не може обійтися без віри. Кожного дня ми як люди користуємося вірою. Ми віруємо власному керівникові, який опікується нами, учителям, який нас учить. Ми віримо, коли батьки чи наші товариші розповідають нам свої історії чи пригоди життя. Ми віримо своїм батькам і вихователям, коли вони навчають нас, спираючись на свій життєвий досвід.

Отже, **вірити** — це приймати за правду те, що хтось нам розповів, з уваги на його авторитет і знання того, хто нам щось розповідає. Інакше кажучи, вірити означає довіряти комусь або чомусь. І дитина довіряє своїй матері, батькові, хворий — лікарю, учень — своєму учителю, професорові. Поняття віри не обмежується суто релігійним трактуванням. У кожній людині є свої цінності, в які вона вірить. Ця звичайна людська віра помагає нам вести звичайне життя на землі.

Що ж тоді є християнська віра? Християнська віра — це прийняття за правду того, що Бог об’явив і тому, що Бог об’явив, який помилитися не може, а Церква Христова подає до вірування.

Хто ж тоді має християнську віру? Християнську віру має той, хто приймає за правду те, що навчав Христос і Церква Христова. Віра і здатність вірити дається людині від народження її Творцем і Богом. Тому віру, як надію і любов, називають Божими чеснотами.

Крім них є ще моральні чесноти, які набуваються тривалою працею над собою. Тими чеснотами є мудрість, поміркованість, мужність, терпеливість тощо. Наша віра не повинна бути сліпою. Раз Бог дав людині розум, то слід цим розумом користуватися. Щоб бути усвідомленою, віра повинна бути продумана. Я християнин не тому, що в моїй родині чи спільноті прийнято за звичаєм бути християнином. Ні! Вірю тому, що я сам переконаний у правдивості християнства. Це правда, що не все в релігії видається очевидним. Не все піддається вичерпному поясненню.

Завжди залишається щось таке, у що треба вірити, наприклад у християнстві Христос є Бог і людина. Але віримо в цю правду тому, що відкрив її Сам Бог через своїх посередників: пророків, мучеників, достеменних свідків Христа, котрі віддали своє життя для підтвердження правди своїх тверджень.

Таким чином знаємо ось що: Бог говорив до людей. І Слово Боже, щоби бути краще зрозумілим, втілилось, стало в Христі людиною, таким чином хотіло жити, спілкуватися, навчати людину. Терпіти як людина і вмерти на хресті розп’ятим як людина, але в кінці воскреснути, своєю власною Божою силою як людина, яка має продовжувати своє життя у другій стадії і стані людини одуховленої, воскресло в Бозі. Тож ми довіряємо Богові і знаємо, що Бог не може нас обманути і в блуд увести.

Дорогі в Христі, мусимо пам’ятати й про це, що до віри не можна дійти тільки шляхом роздумування, як знаходимо розв’язок задачі з математики. Для здобуття віри мусимо сповнити певні умови і правила.

Перше — людина мусить широко і ревно шукати правди. І друге — шукати Божої допомоги, яка викликає і підтримує наші людські пошуки. Так як рослині не вистачає поживних речовин, які вона черпає із землі своїм корінням, їй потрібно ще й сонце, щоби освітлювало й ogrівало її своїм

промінням. Без цього рослина не може засвоїти жодної з поживних речовин, добутих із землі. Віра також є надприродним даром Бога. Але цей дар отримує той, хто його шукає, хто про нього просить і хоче його мати. Про це виразно навчає нас Христос — Втілене Слово Боже: *“Просить і дається вам! Шукайте і знайдете! Ступайте і відчиняться вам. Кожний бо, хто просить — одержує, хто шукає — знаходить, хто стукає — тому відчинять!”* (Мт. 7,7-8).

Таким чином, віра у Святому Письмі є джерелом і центром усього релігійного життя. У Старому Заповіті вірити — це відповідати на вірність Богу вірністю кожної особи і всього народу. У Новому Заповіті — віра окреслює обов'язок людини перед Богом. **Віра** — це відповідь людини на дар Бога, який сам себе відкриває перед нею в особі Ісуса Христа. Але для того, щоби ми могли вірувати, Бог не тільки відкривається, але й внутрішньо підтримує її на шляху віри через свою благодать.

“Ви бо спасенні благодаттю через віру. І це не від нас, воно дар Божий”, — навчає великий вчитель християнства святий апостол Павло (Євр.2,8). Шляхи до віри кожна людина має свої. Людина може досягати віри через багатолітню наукову працю, як це роблять великі вчені мужі. Великий англійський фізик *Ісаак Ньютон* сказав: *“Всесвіт не дозволяє мені бути безбожником. Я намагаюсь іти слідами Бога, слідуючи думкою за думкою Бога”*. Він зрозумів слова псаломспівця (18,2) *“Небеса повідають славу Богу, про діла рук його звіщає небозвіт”*. *“Бо Його невидиме відтворення світу, власне Його вічна сила і Божество, думаням про твори стає видиме”* (Рим. 1, 20).

Цікавим є те, що у 1909 році німецький професор, доктор *Денерт* опублікував книгу з результатом опитування 262 провідних учених світу. З них 92% визнали себе віруючими, і лише 2% атеїсти, 6% залічили себе до агностиків. А на початку 1930 року із 133 англійських та американських учених віруючими визнали себе 89%. Чим більше розширюється поле науки, тим численнішими і переконливішими стають докази того, що існує творча сила і могутня мудрість.

Отже, **віра** — це безумовне прийняття Христового розуміння життя, Христової ієрархії вартостей, це прийняття мети і сенсу життя, які визначив Христос.

Саме ця віра проявляється в трьох аспектах:

Перше — це віровчення, у що ми віруємо.

Друге — Богослужіння, тобто спілкування з Богом (молитви, обряди тощо).

Третє — моральність — як ми поводимося у щоденному житті стосовно Бога, стосовно ближніх і стосовно себе самих.

У своєму щоденному житті віруюча людина повинна не лише зберігати віру і вірність, але щоденною працею поглиблювати її. Мусимо пам'ятати й про те, що **віра і розум — це наче два крила, на яких людський дух підноситься до споглядання істини**. Сам Творець і Бог наш прищепив людському серцю сильне прагнення до пізнання істини, остаточною метою якого є пізнання Його самого, щоби людина, пізнаючи і люблячи Його, могла осягнути повноту істини про себе. У Греції на Дельфійському храмі видніє напис філософів *“Gnoti seauton” — пізнай себе самого!*

Справді, хто бажає відрізнятись від інших створінь, іменує себе людиною, тобто тим, хто знає себе самого.

Все, що є об'єктом нашого пізнання, тим самим стає об'єктом нашого життя. Що більше людина пізнає дійсність і світ, то більшою мірою усвідомлює себе як єдину в своєму роді істоту, а заодно чимраз загальнішим для неї стає питання про сенс речей та її власного існування.

Людина, зокрема вчені всього світу, постійно задають собі головні запитання. Хто я? Звідки прийшов та куди йду? Чому існує зло? Що мене чекає після цього життя? Від від-

повіді на ці запитання залежить, якого напрямку своєму життю надасть кожна людина, яка живе на землі. Є дуже багато доріг, якими людина може просуватися до досконалішого пізнання істини і завдяки цьому робити своє життя відповідним людській гідності.

Людська гідність, як архітвір усього створеного, зосереджується в тому, що людина має в собі здатність пізнання, тобто людина має в собі інтелект і розум (синоніми, вживані у Церковній мові), окреслений трансцендентністю як дух, а тим самим — спрямування до Бога. Така здатність реалізує себе і свою трансцендентність через свою необхідність завжди звертатись до світу, до розумової дійсності, отже до уявлень і образів, до конкретного людського пізнання й досвіду, які дає нам суспільство, його звичаї і традиції. Основна реалізація інстинкту істотно пов'язана з основною реалізацією волі, утворюючи разом з нею самореалізацію духа.

Дорогі в Христі! Щоби надто не втомити ваш ум, вашу увагу, зробимо для себе короткий висновок.

* Людина за своєю природою і покликанням — істота розумна і релігійна. Одержавши від Бога свого розумну душу, вона прямує до Бога, до свого Творця і найліпшого Батька. Людина живе повністю людським життям лише тоді, коли вона вільно переживає свій зв'язок з Богом.

* Людина створена, щоб жити в єдності з Богом, у якому вона знаходить своє щастя.

* Прислухавшись до того, що повідомляє творіння, і до голосу власного сумління, людина може досягти впевненості в існування Бога, першопричини і мети всього існуючого.

* Церква Христова навчає, що Бог, Єдиний і Правдивий нам Творець і Господь, може бути певно пізнаний через його діла завдяки природному світлу людського розуму.

* Віра є особистим пригортанням цілої людини до Бога, який себе об'являє.

* Своїм розумом і волею сприймаємо об'явлення Боже, яке Бог дарував людству своїми ділами та словами.

* Таким чином, віра має подвійний стосунок до особи і до правди, бо віримо в того, хто про неї свідчить.

* Тож віра є надприродним даром Божим, тому для того потрібна внутрішня допомога Святого Духа.

* Віра є актом людини, свідомим і добровільним, що відповідає гідності людської особи.

* Віра є актом Церковним, бо віра Церкви породжує нашу віру, підтримує і живить її. *“Ніхто не може мати Бога за Отця, якщо не має Церкви за матір”* (святий Кипріянін, “Про Вселенську єдність Церкви” 6-Рб. 4, 519).

* Віра необхідна для нашого вічного життя і спасіння: *“Хто увірує і охреститься, той буде спасений, а хто не увірує, той буде осуджений”* (Мр.16,16).

Тож своїм розумом і волею сприймаймо об'явлену нам віру, яка дає нам ясну відповідь на найважливіші поняття нашого життя. Пощо живемо на цьому світі? Звідки ми вийшли і куди прямуємо, як людина, розумною і свобідною волею? Що нас жде після боротьби цього життя і переходу від фізичного світу до світу життя виключно душевного, вічного в Бозі?

Час життя і його боротьби за досконалість людини короткий! Тож студіймо, навчаймося мудрості не лише земної і людської, а цієї Божої, надприродної, духовної. Для того Бог дав нам своє об'явлення, дав нам відповідних учителів. Дав нам можливість користати з науки емпіричної, експериментальної, практичної, як рівно з науки об'явленої Богом, що необхідна для розумної людини. Тож зберігаймо природний і позитивний закон Божий. Завчаймо головні правила етики і християнської моралі. Тоді будемо повновартісними людьми.